

A város és a villamos vasút.

— Kommentárok egy tanulságos esethez. —

(Saját tudósítónktól.) A villamos vasút részvénytársaság — mint mai lapunkban röviden megírtuk — tudomására hozta a városnak, hogy a szakaszjegyek régi árának megtartása érdekében *nem kívánja a tárgyalásokat folytatni*, a tíz fillérre való leszállítást a történetek után véglegesnek tekinti. A beadványnak olyan előzményei vannak, amelyek a szegedi viszonyokat sok tekintetben karakterizálják, így jónak látjuk *egész terjedelmében* való leközlését:

Szeged szab. kir. város tekintetes Tanácsának Szeged. A tanács 2325—1914. szám alatti b. felhívására tisztelettel értesítjük, hogy a várossal kötött területhasználati szerződés 7. és 8. §-ának megváltoztatására irányuló, 1913. december 6-ról kelt beadványát ezenmel visszavonjuk. Szeged szab. kir. város t. tanácsához 1913. december 6-án kérvényt nyújtottunk be, melynek alapján a t. tanács velünk tárgyalásba boesátkozott azon célból, hogy a város a 12 filléres szakaszjegy árleszállításától eltekintve, ennek ellenében azonban a magunk részéről a többi távolsági relációkra nézve messzemenő engedményeket, valamint a szerződés 8. §-ában a városnak biztosított tiszta jövedelem utáni részesedés helyett egy azonnal életbe lépő bruttó bevétel utáni részesedést ajánlottunk.

A tanács teljes loyaltással és az összes kérdésekben érdekelt tényezők jogos érdekeinek figyelembevételével mellett a tárgyalások lebonyolítására a pénzügyi bizottságot delegálta.

Csak mélyen érzett köteleességünket teljesítjük, ha konstatáljuk, hogy a t. tanács épügy, mint a pénzügyi bizottság tagjai üzemsztisztikánk beható tanulmányozása alapján álláspontunk igazságától és indokeltságától áthatva, komoly és jóindulatu intenciókkal támogatták kérvényünket, ezt a tárgyalások alapjául elfogadták és oly határozatra jutottunk, mely úgy a város és az utazó közönség, mint a közuti vasút érdekeit ösz-

hangba hozván, az érdekellentétek elsimítására alkalmas lett volna.

Sajnálattal kellett azonban tapasztalunk, hogy a városi törvényhatósági közgyűlésen ezen jóindulat nem találkozott kellő visszhanggal, sőt egyes felszólalások oly mederbe terelték a véleményt, hogy azon kellemetlen meggyőződésre kellett jutnunk, hogy intézményünk, bármennyire is iparkodott eddigi ténykedéseivel a nagyközönség melegekedését megnyerni, a közgyűlési teremben nem találkozott oly tárgyilagossággal és jóindulattal, amilyent bizvást remélhettünk volna.

Nem kell külön hangsúlyoznunk, mennyire fájdalmasan érint azon körülmény, hogy egy társaság, mely fennállása óta fáradhatatlanul oda törekedett, hogy szerződés szerinti köteleességeinek határát jóval felülmulva, kielégítse a közönség igényeit, — mely lankadatlan buzgalommal igyekszik menetrendjét nemcsak a *jelenlegi* közlekedési követelményekhez alkalmazni, hanem ennél többet nyújtani, amennyiben ezen forgalmi követelmények gazdagon való kielégítésében a szerződés szerinti kötelező meneteljesítmenyt körülbelül 100%-a felülmúlja, — mely — öndicsékvés nélkül — joggal állíthatja önmagáról, hogy több évi működése előnyösebb hatással volt Szeged városias fejlődésére, mint az utolsó évek bármely intézménye, mely továbbá 180 családnak adja napi kenyerét és kb. 50.000 koronányi adóteljesítmenyével Szeged város adófizetőinek első sorában foglal helyet és melynek üzeme és berendezése elfogulatlan szaktekintélyek tárgyilagosa bírálata szerint a magyarországi vidéki vasutak között első helyen áll, — egy ilyen meg nem érdemelt, sértő bánásmódban részesül.

A tanács bizonyára indokoltan fogja találni, hogy ilyen körülmények között, bár föltételezzük, hogy a mérvadó és tárgyilagosa körök többsége mellettünk áll, mégis inkább félreállunk és bevárjuk azon időt, melyben egy igazságosabb és tárgyilagosaabb áramlat alakul ki velünk szemben.

Amidőn tehát a tanácsnak tisztelettel bejelentjük, hogy a területhasználati szerződés értelmében 1914. január 1-től kezdve a szerződésben megállapított tarifajátszállítást egész terjedelmében életbe léptettük, nem mulaszthatjuk el, hogy a tanácsnak mély köszönetünket fejezzük ki azon loyális és jóindulatu magatartásáért, melyet úgy a tanács, mint a bizottsági tárgyalások folyamán velünk szemben tanúsított és kérjük, hogy ezen jóindulatot továbbra is fentartani sziveskedjék.

Biztosítjuk, hogy a jövőben is azon törekvés fog bennünket vezérelni, hogy a közönség érdekeit és a város fejlődését szemünk előtt tartva, nemcsak a szerződés szerinti kötelezettségeket teljesítsük, hanem mint eddig is — annál jóval többet nyújtunk a közönség igényeinek kielégítésére.

Az ügy felett nem térhetünk szó nélkül napirendre. A villamos vasút ajánlata ismeretes. Ismeretes, hogy a tanács igazán nagy körültekintéssel alakította meg azt a bizottságot, amelynek az ajánlat előzetes tárgyalására volt megbízatása. Csányi János és Szarvady Lajos mint bankemberek, Back Bernát és Wimmer Fülöp, mint a két legnagyobb szegedi iparvállalat vezetője, Kószó István dr. és Pülich Kálmán, mint a törvényhatósági bizottság ügyvédtagja foglaltak helyet ebben a bizottságban. Ismeretes, hogy a bizottság alapos munka és kellő megfontolás után a város érdekében rokon-szenvezett a villamos vasút ajánlatával. És ezt az ajánlatot a közgyűlésen olyan módon tárgyalták egyesek, mintha a villamos vasút eddigi működésével nem szolgált volna rá a legteljesebb bizalomra, mintha a városnak az lenne az érdeke, hogy ne bődögöljön az a vállalat, amely itt megtelepszik és milliókat befektet. Idézeteket rá: „Ha a közuti villamos vasút a várossal tárgyal, akkor az ugyszólván a város becsapására utazik — az külföldi tőke, magyar zsiron hízik és támogatásra nem méltó”. Ideírhatnánk még egy-két idézetet, de minek. Elég-

telen szeretet sugárzott szemeiből, szent ihletet és rajongó imádást fejezett ki átszellemült sápadt arca.

Hallgatagon állt ott tekintetével követve a tovalebegő bájos alakot. Ime! ott lebegett, mint egy angyal, ő, ama „creatura bella bianco vestita”, mint egy lilíom hervadó nádszálak között... A templom felé haladtak, annak kapujában tűntek el. Ugyane pillanatban csendültek a harangok.

— Ecce Dens fortior me, qui veniens dominabitur mihi, — suttogeta, — mintha vízió varázsa alatt állna Dante Alghieri.

— Ah, mester Durante, — szólalt meg mögötte egy hang, — melyik vershez keresi a rimet?

Az ifju gyorsan megfordult, mint valaki, kit hirtelen mély álomból ébresztettek. Előtte állt egy akkori tökéletes piperkőc mintaképe. Kezében nagy virágcsokrot tartott, gazdagon himzett övszalag erősítette derekához a csillogó kardot.

— Ah, mester Simone! Nem, rimet nem kerestem, nem is szoktam keresni. Az hivatlanul jön.

— Ej, ej, büszke szó. Nem mond igazat. Ugy beszél, hogy sokszor egész éjszakát virraszt át, amíg egy szonett alakul kedvére... Nos, Isten áldja! Keresgélje tovább a rimeket, míg én a boldogságomért megyek, mely már enyém.

— A boldogságért?

— Érte, Biceért, a Folco Portinari leányáért, a templom elé, hogy hazavezesse. Völegény vagyok, boldog völegény. A viszontlátásra, mester Trovatore. Ha megvan a rim, emlékezzék meg rólam.

Dante már nem hallotta szavait. A sötétség tengere borult rá és áradt át a lelkén. Ugy tetszett neki, mintha körötte vadul föl-zugnának a hullámok. Kábultan állt ott, ügyet sem vetett arra, hogy ezalatt eltávozott mellőle Guidó Cavalcanti. Mit törődött most még az ő válaszával? E válasz után,

mely még fülében csengett, mint a mennydörgés hangja!

... Lépések, beszélgetés, nevetgélés zaja riasztotta föl Dantet komor merengéséből.

Ime, ő jött ott. A templomból jött vissza — mellette büszkélkedett Simon de Bardi. Az ő virágcsokrárt tartotta kezében a lány s szelid mosollyal nézett le rá, míg kísérője közel hajolt hozzá. Dante szökni akart, de nem volt képes erre, ereje elhagyta. S már késő is lett volna.

— Minő boldogság, hogy kísérhetem! — suttogeta Simon — boldogság, melyért az élet sem volna nagy ár!

— Nem tudom, — felelte szerényen a lány, — hogy ez boldogság-e s oly nagybecsű. És különben, mily könnyű az, boldogságot érezni. tette hozzá és a poeta érezte, hogy a hangjában könnyek rezegnek meg, de boldogságunkban azokra gondolni, kik nélkülözök, ez nehezebb Signor, ez nagy.

— Nem értem önt, Signora, kire gondoljak?

— Azokra, akik szenvednek. Signor Bardi, azokra, kik szenvednek — szóló ő halkán.

Mielőtt Simon de Bardi még megsejthette, mi a szándéka, letörte a töröl a legszebb rózsát és odanyújtotta a poetának, le-síjtott szempillákkal, végtelenül jószagos arc-kifejezéssel.

Azután tovább haladtak, eltűntek a ház kapujában. Egyedül maradt Dante. Ajkaihoz szorította a dusan fölvirult, lángoló rózsát, melyet megszentelt a könny, mely ráhullott az ő tiszta szeméből — a mennyei szeretet és véghetetlen könnyörület könnye.

És még sokáig, sokáig állt Folco Portinari háza előtt a fiatal Dante Alighieri. Merrev tekintettel nézte a rózsát — eleinte minden gondolat nélkül — kábultan a kimondhatatlan bánattól. Majd lassan-lassan megkülönböztette a rózsza színmait, e szirmok

hajlásait — látta, mint illeszkednek egymáshoz e szirmok mesésen finom csigavonalakban és szenvedélyes lelkének fantáziája e csigavonalakat követve, mind mélyebbre és mélyebbre hatolt, komor hangulata demónikus varázshatalommal fejlesztette képzeletének erejét, a rózsza eltűnt tekintete elől, csak a csigavonalak maradtak, szüntelenül, örökösön forogva egy titokzatos örvény, egy idegen, iszonyu, feneketlen mélység felé. Víziója volt, rejtélyes, lázas álom szülte kép tárult előtte. A poklot látta viruló rózsza alatt, a pokol tátotta feléje torkát és a kim pokla, mely lelkében dul, im alakot öltött, látható életet élt. Könnyei leperegtek a rózsára, mint az olvasztó ólom, maróan, mint a kéneső Sodoma és Gomorrhára. Am tisztító és szenesítő könnyek harmata is érte a rózsát s e könnyek fényében mintha hirtelen elcsápadna a véres pirban lángoló rózsza, mintha hófehér tisztaságban tündökölné, mintha nőne, nőne óriási nagyságra, mintha Empyrión rózsájává válna, melynek minden levélkéje egy szentnek a trónusa, a közép-pontja lángörvény s ez a trónusa a szeretetnek, mely indítja a csillagok mozgását. Fölkel, mint a „creatura bella bianco vestita”, elébe megy, kezében tartja a hervadhatatlan babérkoszorút, melynek levelei csillagok; és az óriási tért betölti — zuhanó vizek zugása gyanánt — számtalan angyalsereg ujjongása: „Szent, szent, szent. — Hozsanna és Alleluja”. — Forró érzéssel szorította ajkához a rózsát Dante Alighieri. Lelkében kialakultak körvonalai az ő hatalmas műveinek, melyet megteremtve fölül emelkedett a viszonzatlan szerelem fájdalmán, a haza árulásán érzett keserven. Nem tudta, hogy fiatal festő halad el mellette, ki láttára megindultan megáll, hogy e nagy képet lelkébe zárja és jövődő nemzedékekre hagyja örök emlék gyanánt.

Giotto volt ez a festő.